

[Hartvig Frisch.]

Vareknaphed eller Monopolavancer. Over for disse sidste — og det er jo dem, man fra visse Sider driver hele Agitationen paa — kan der fra Samfundsmagtens Side være adskillig Grund til at skride ind, men der maa ogsaa her sondres. En Prisstigning, som direkte skyldes Vareknaphed, maa behandles under et andet Synspunkt end den Prisstigning, der skyldes ubillig Prisaftale eller Trustdannelse.

Over for Tilfælde af den sidstnævnte Art har Samfundet skabt sig et Værn i den Prisaftalelov, som blev vedtaget i sidste Samling. Det har glædet mig at se, at Kontrolraadet allerede er traadt i Virksomhed, og jeg har med stor Interesse læst, at det straks i Starten med stort Held fik sat en Stopper for en Trust i Cyklebranchen, som var lige ved at træde ud i Livet. Jeg maa maaske tillade mig at komme med et Citat fra et Hovedstadsblad fra 17. September 1937, der skriver, at den nystiftede Trust allerede i Opløbet er tørnet mod en Mur med Skiltet Priskontrolraad og nu ligger i Sølen med exede Hjul og punkterede Ringe. Den Cykelring blev punkteret, og det skyldtes Kontrolraadet, som igen skyldes den Lov, vi gennemførte i sidste Samling. Jeg vil gerne her udtale Haabet om, at Kontrolraadet maa have lige saa stort Held vedrørende Brændsels- og Mælkepriser, som det ifølge Pressemeddelelser er ved at undersøge.

Hvad jeg har talt om, er de ubillige Priser, som ad denne Vej kan blive holdt i Ave. Derimod tror jeg ikke, at man ad den Vej kan gribe ind mod den Prisstigning, der skyldes en vis Knaphed i Forhold til Behovet, og som har fundet Sted paa almindelig handelsmæssig Vis. Over for den maa det være Lovgivningsmagten og ikke Administrationen, der maa gribe ind. Hver Gang vi har Valutaloven til Behandling, har der været Overvejelser fremme angaaende den Monopolavance, som skyldes selve Restriktionerne, og jeg har set forskellige Forslag fremsat i Pressen, og jeg har her paa Rigsdagen hørt fremsat Forslag dels om Afgift paa Valutaattester, dels om Auktion over Attesterne. Naturligvis modvirkes selve Prisstigningen ikke ved disse Forslag, men paa begge Maader kunde en Del af Monopolavancen bringes i Statskassen i Stedet for i private Lommer. Hovedindvendingen er dog den, at Udlandet utvivlsvist vil betragte Afgiften, naar den paalægges af Statsmagten, baade under den ene og den anden Form, som en Told.

For os Socialdemokrater er der ikke noget som helst tiltalende hverken i at

skabe eller opretholde Monopolavancer, og det giver mig her Anledning til rent principielt at sige, at Socialdemokratiet i sin Stræben efter en samfundsbetonet Økonomi ikke ønsker at kaste Vrag paa betydelige Goder, der er forbundet med Menneskenes frie Virksomhed. De tre vigtigste Goder, som ved Siden af den nødvendige Samfundskontrol bør bevares i et socialistisk Samfund, er frit Forbrugsvalg, frit Beskæftigelsesvalg og fri Prisdannelse. De moderne Diktaturer, baade det russiske og det tyske, er for os afskrækkende Eksempler paa, hvad det fører til for den store Befolkning, hvis disse frie økonomiske Mekanismer afløses af bureaukratisk Tvang. Der er i disse Lande sket nøjagtigt det samme, som man i Historien kender helt tilbage fra den romerske Kejsertid under Diocletians Enevælde. Man har fra den Tid bevaret et stort Reskript om Maksimalpriser paa samtlige Varer og Ydelser, af ganske samme Art som man nu kan finde paa Opslagstavlerne i Diktaturstaternerne. Hvad vi ønsker, er ikke, at de tekniske Goder, som Kapitalismen har ført med sig, skal afskaffes, men tværtimod, at de skal videreføres under Samfundets Kontrol. Det er Fornuft og Plan i Samfundets Økonomi, vi Socialdemokrater ønsker, og ikke Forstyrrelse af den Økonomi, vi alle lever af.

I Forbindelse hermed vil jeg gerne udtrykke min Glæde over det gode og solide Finansstyre, som baade det aflagte Statsregnskab og de efterfølgende Finanslove er Udtryk for. Det er et smukt Udtryk for et sundt Finansstyre, naar nu den nye Finansminister i sin Forelæggelsestale kunde paavise, at den danske Statsgæld praktisk talt ikke er steget siden 1929 trods Kriser, trods talrige Støtteforanstaltninger og trods mægtige sociale Udgifter. Der har været Tider her i Danmark, hvor det var en yndet agitatorisk Vending at tale om den Bankerot, et socialistisk Styre vilde medføre, men den Tale er der ingen Kraft i længere i dette Land. Befolkningen ved nu, at det, der præger socialdemokratisk Finanspolitik, er Sundhed, Orden og Balance, Balance mellem Indtægter og Udgifter. Der rettes selvfølgelig nu Angreb paa Regeringen, fordi disse Statsindtægter er taget i Skatter. Ja, selvfølgelig i Skatter. Som om man kunde hekse Indtægterne ind i Statskassen. Nej, det, der kunde bebrejdes Regeringen i den nuværende Konjunktur, det var, hvis den havde ladet Skattekløderne være urørt, var gaaet Laanevejen. Det har vi haft tidligere Eksempler paa, og vi ved, hvad det har kostet det danske Samfund.